

FIȘA DISCIPLINEI

Paleografie româno-chirilică

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie Artă Sacră
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Paleografia				Codul disciplinei		OLR1901
2.2. Titularul activităților de curs					Lect. Univ. Dr. Paul Bogdan Ivanov			
2.3. Titularul activităților de seminar					Lect. Univ. Dr. Paul Bogdan Ivanov			
2.4. Anul de studiu	1	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	E/C /V	2.7. Regimul disciplinei	DC	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	2	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ		din care: 3.5. curs		3.6 seminar/laborator	
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI) <i>(se detaliază punctul 3.5. SI = 3.5.1+3.5.2.+3.5.3+3.5.4.+3.5.5+3.5.6.)</i>					51
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
3.5.3. Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri <i>(mai mare sau egal cu nr. total ore prevăzut în calendarul disciplinei pentru temele de control)</i>					17
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					2
3.5.5. Examinări					2
3.5.6. Alte activități <i>[de ex.: comunicare bidirecțională cu titularul de disciplină / tutorele]</i>					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				75	
3.8. Total ore pe semestru				24	
3.9. Numărul de credite				3	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Ecran de proiecție, videoproiector, laptop, flipchart, sistem audio
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală dotată cu tablă, ecran de proiecție, videoproiector, laptop

6. Competențele specifice acumulate¹

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competențe profesionale/esențiale	- Realizarea misiunii de propovăduire a credinței, în spirit irenic - Proiectarea și realizarea de diagnoze sociale și din perspectivă teologică - Elaborarea sistemelor de asistență socială pe baza unor conținuturi teologice - Analiza teologică (explicarea) și soluționarea programelor de studiu, problemelor și conflictelor din domeniul asistenței sociale - Gestionarea sistemelor de informații bazate pe indicatori specifici în domeniul teologiei și în domeniul științelor sociale - Consilierea spirituală, profesională de integrare și incluziune socială
Competențe transversale	- Aplicarea strategiilor de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate, conștiinciozitate și responsabilitate socială, pe baza principiilor, normelor și valorilor doctrinare, religios-morale și canonice - Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipă multidisciplinară, pe diverse paliere ierarhice, respectând principii de credință religioasă - Formularea unei strategii de optimizare a pregătirii profesionale continue, prin actualizarea conținuturilor învățării, aplicarea tehnologiilor informației și prin utilizarea limbilor străine

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Să familiarizeze studenții cu textele românești tipărite cu alfabet chirilic în perioada secolelor XVI-XIX
7.2 Obiectivele specifice	- Să înțeleagă contextul introducerii alfabetului chirilic în spațiul românesc, odată cu limba slavonă, iar apoi păstrarea lui, în condițiile înlocuirii treptate a slavonei cu limba română; - Să înțeleagă caracteristice fenomenului slavonismului în cultura și spiritualitatea răsăriteană - Să dezvolte abilități de descifrare și lecturare a textelor chirilice românești - Să dezvolte abilitățile argumentative ale studenților; - Dezvoltarea unei atitudini critice în evaluarea informației istorice; - Familiarizarea cu contextul în care limba slavonă din Biserică a fost înlocuită cu limba română; - Stimularea cercetărilor personale în vederea aprofundării diferitelor teme abordate; - Cunoașterea alfabetului chirilic; - Citirea textelor în limba română, tipărite cu alfabet chirilic

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
<i>Paleografia. Noțiuni introductive</i>	Prezentare	2 ore
<i>Codicologia. Noțiuni introductive</i>	Prezentare	2 ore
<i>Răspândirea alfabetului chirilic la români</i>	Prezentare	2 ore
<i>Cancelaria domnească</i>	Prezentare	2 ore
<i>Începuturile și biruința scrisului în limba română</i>	Prezentare	2 ore
<i>Semnele diacritice</i>	Prezentare	2 ore
<i>Slove - cifre</i>	Prezentare	2 ore

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Alfabetul chirilic	Lucrări practice. Citire, scriere	4 ore
2. Cifrele chirile	Lucrări practice. Citire, scriere	2 ore
3-5. Lectură de texte cu diferite tipuri de scriere	Exerciții de lecturare texte tipărite.	4 ore
6-7. Lectură de texte cu diferite tipuri de scriere	Exerciții de lecturare texte tipărite.	4 ore
Bibliografie IZVOARE • <i>Cazania lui Varlaam</i>, Iași, 1643. • <i>Biblia de la București</i>, București, 1688. • <i>Evangeliiar românesc</i>, tipărit de Coresi la Brașov, 1560-1561. LUCRĂRI • Bianu I. și Cartoian N., <i>Album de paleografie românească (scrierea chirilică)</i>, ed. a III-a, București, 1940 • Edroiu Nicolae, <i>Paleografia româno-chirilică</i>, Cluj-Napoca, 2001. • Emil Vîrtosu, <i>Paleografia româno-chirilică</i>, București, Editura științifică, 1968 • Emanuel Conțac, <i>Noul Testament de la Alba Iulia (1648) și Reforma. Studiu istorico-filologic</i>, Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2024. • Ioan-Florin Florescu, <i>În multe chipuri de Scripturi. Studii de traductologie biblică românească</i>, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2015. • Prezentare la Ovidiu Ghitta, <i>Scrierea chirilică românească din Transilvania și Ungaria habsburgică (sec. XVIII)</i>. <i>Album</i>, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2015 • Gheție Ion, <i>Începuturile scrisului în limba română. Contribuții filologice și lingvistice</i>, București, 1974. • Panaitescu P. P., <i>Începuturile și biruința scrisului în limba română</i>, București, 1965. • Păcurariu Mircea, <i>Istoria Bisericii Ortodoxe Române</i>, vol. I, ed. a III-a, Iași, 2005. • Șesan Milan, „Introducerea limbii române în Biserică”, în <i>Mitropolia Ardealului</i>, an II, nr. 11.12, p. 818-833.		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Această disciplină:

- răspunde orientărilor curriculare stabilite de instituțiile de profil (Patriarhia Română, Colegiul Facultăților de Teologie Ortodoxă din România, ARACIS), în ceea ce privește pregătirea studenților în științele auxiliare din domeniul istoric, ca bază pentru o teologie ortodoxă solidă și contextualizată;
- Structura tematică răspunde cerințelor formulate de mediul profesional din domeniul conservării și restaurării patrimoniului cultural, facilitând dobândirea competențelor necesare interpretării inscripțiilor, manuscriselor și documentelor istorice relevante pentru studierea și punerea în valoare a bunurilor de artă sacră.
- Prin competențele formate, disciplina contribuie la pregătirea absolvenților pentru activități desfășurate în instituții ecleziale, instituții muzeale, centre de cercetare, structuri de protejare și valorificare a patrimoniului cultural, precum și în domeniul restaurării și expertizei bunurilor de patrimoniu religios.

Conținuturile propuse sunt aliniate:

- orientărilor academice și curriculare stabilite de Patriarhia Română și asociațiile profesionale din domeniul educației religioase;
- conținuturile disciplinei Paleografie româno-chirilică sunt elaborate în concordanță cu standardele academice din domeniul teologiei, istoriei și artei sacre, urmărind formarea competențelor de citire, transcriere și interpretare a izvoarelor documentare redactate în alfabet chirilic românesc.
- cerințelor sistemului de învățământ preuniversitar, unde profesorii de religie trebuie să articuleze conținuturi istorico-religioase cu sensibilitate pedagogică și rigoare științifică;
- așteptărilor comunității academice privind o formare interdisciplinară, care să integreze istoria Bisericii în dialog cu valorile culturii generale.
- Disciplina contribuie la dezvoltarea abilităților de analiză și valorificare științifică a surselor istorice utilizate în cercetarea patrimoniului ecleziastic.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
----------------	---------------------------	-------------------------	------------------------------

10.4 Curs	- corectitudinea și acuratețea utilizării noțiunilor de specialitate; - capacitatea de identificare și interpretare a formelor grafice specifice scrierii româno-chirilice; - corectitudinea transcrierii textelor paleografice; - capacitatea de analiză și contextualizare istorică a documentelor studiate; -coerența și claritatea exprimării scrise și orale; -participarea activă la activitățile didactice și aplicative.		50%
10.5 Seminar/laborator	- lectura corectă a textelor româno-chirilice; - acuratețea transcrierii paleografice; - aplicarea practică a cunoștințelor dobândite; - participarea activă la activitățile de seminar.	- prezentarea unui mic portofoliu: alfabetul chirilic, mici exerciții de scriere: numele, rugăciunea Domnească Citirea textelor studiate în timpul semestrului	50%
10.6 Standard minim de performanță			
Cunoașterea noțiunilor istorice de bază despre prezența scrierii chirilice la români, ce a reprezentat acest fenomen pentru cultura română, să poată citi texte tipărite și documente în scriere româno-chirilică			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

Nu se aplică

Data completării:
7.05.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".